

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: Jesus sagde: »Hvis jeres retfærdighed ikke langt overgår de skriftekloges og farisæernes, kommer I slet ikke ind i Himmeriget. I har hørt, at der er sagt til de gamle: ›Du må ikke begå drab,‹ og: ›Den, der begår drab, skal kendes skyldig af domstolen.‹ Men jeg siger jer: Enhver, som bliver vred på sin broder, skal kendes skyldig af domstolen; den, der siger: Raka! til sin broder, skal kendes skyldig af Det store Råd; den, der siger: Tåbe! skal dømmes til Helvedes ild. Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder; så kan du komme og bringe din gave. Skynd dig at blive enig med din modpart, mens du er på vej sammen med ham, så din modpart ikke overgiver dig til dommeren og dommeren igen til fangevogteren, og du kastes i fængsel. Sandelig siger jeg dig: Du slipper ikke ud derfra, før du har betalt den sidste øre.« Matthæusevangeliet 5,20-26 I Faderens, Sønnens og Helligåndens navn. Amen

Vi har haft vreden så længe vi har været til. Den bibelske vrede begynder med Kain, der bliver vred på Abel og slår ham ihjel. Så blev Kain meget vred og gik med sænket hoved, som der står allerede få sider inde i Det Gamle Testamente. Men han blev ikke kun vred, han blev קָרָא, *khará*, opfyldt med en brændende vrede. En vrede så stor, at den var ved at æde ham op som flammerne æder sit bytte, og det endte i Biblens første mord, der tilmed var et brodermord.

Og det er ikke kun Kain, der bliver vred og går amok. Gud bliver overordentligt vred i Det Gamle Testamente, tænk bare på hvordan Noa skal bygge en ark, så Gud kan begynde forfra med verden - efter han har oversvømmet den. Eller Sodoma og Gomorra, hvor det regner med ild fra himlen, fordi dens indbyggere har handlet syndigt. Bedre bliver det ikke i Det Ny Testamente, hvor Jesus bliver vred og går amok inde på tempelpladsen, og hvor det går ud over vekselernes borde og selvduehandlernes bænke. Fordi de havde gjort templet til en røverkule. Så bordene og bænkerne væltedes, og vi må forestille os, at de har ligget hulter til bulter, som når netop et vredt menneske er gået bersærk.

Vreden har altid været der, og den ligger så dybt i os, at vi nok aldrig bliver fri for den. Vreden i trafikken, vreden der stiger os til hovedet, når vi bare har fået nok. *Det bliver bare for meget*, som Vangede-digteren Dan Turell formulerede, da han skrev ordene:

”Pludselig blir det bare FOR MEGET/
og man kan ikke mere/
man får paranoia-anfald/
man véd de vil komme og hente én i sorte regnfrakker en tidlig morgen/
man véd tyskerne lurder med maskingeværer på nabohusets tag/
og når som helst kan man vente bomber ind ad brevsprækken/
det hele kokser og man kunne løbe skrigende ned til bartenderen på det nærmeste natværtshus og
fortælle ham om alle sine sorger og bekymringer siden man var tolv år/
og man ville gøre det, hvis det ikke var fordi man vidste at så ville det bare blive FOR MEGET for
bartenderen/
for somme tider blir det bare FOR MEGET somme tider blir det bare alt, alt FOR MEGET –
mand.”

Vreden spøger i os, og vi ved ikke, hvor vi skal gøre af den. Den hjemsøger mænd og kvinder, og selv børn bliver overrumplet af vreden, *gudinde*. I Dantes *Guddommelige Komædie* straffes de vredladne sjæle i Inferno. Her står de i den sumpede flod *Styx*. De vrede er indsmurt i mudder, de er nøgne og slår løs på hinanden med hænder, hoveder, med brystet og med fødderne, og med deres tænder flår de store lunser af hinanden, som man kan læse om i 5. sang af *Inferno*.

Ikke munter læsning, men ganske interessant. For pilgrimmens rejsevejleder siger: *Min søn, her ser du dem som lod vreden herske over viljen.*

Og det sammenfatter nok meget godt hvad vreden er: Vreden er et kort sekunds afkald på den ellers så gode vilje. Og hvem har ikke selv prøvet det eller været vidne til vreden? Den kan komme ud af det blå. Det sker fx når man er i godt humør. Og det er man efter en dejlig dag med børnene på stranden, for nu går turen hjem gennem landskabet. Hjem for at grille og nyde solens sidste stråler. Men så er det, at der ligger der en bil foran én og kører 45 kilometer i timen på en landevej, hvor man må køre 80. Der er modkørende trafik i det andet spor, så overhaling er udelukket, og det lader ikke til at den forankørende har motorproblemer eller er senil.

Så hvorfor i alverden kører bilen 45 kilometer i timen? Da man kommer helt tæt på bilen, finder man ud af, at føreren gudhjælpemig sidder og roder med sin telefon – håndholdt! Endnu en forseelse, og tilmed en strafbar en af slagsen. Køen af bilen vokser langsomt bag én, og nu bliver man rigtig irriteret. Man blinker med det lange lys. Man dytter måske ligefrem. Og så sætter bilen farten yderligere ned. Til 35 kilometer i timen. Som en ren provokation. Og nu banker vreden på.

Den gode vilje fordufter, og den samme brændende vrede, som Kain følte i sit mørke broderhjerter, tager til. *Så flyt dig dog!* sidder man og siger, imens man bider tænderne sammen. Man dytter og blinker og trækker ud til farlige overhalinge og nu egner sproget sig ikke længere til en prædikestol. For man er rigtig vred, er man så.

Immanuel Kant har formuleret det på den måde, at vreden er som vand, der samler sig bag en dæmning. På et tidspunkt bliver der for meget af det; og så sprænger dæmningen og vandmasserne står i alle retninger. Sådan er vreden, men deroverfor står hadet. Hadet er dybere og farligere, for hadet er som det vand, der løber hen over den samme sten dag efter dag, og som ganske langsomt skærer en kløft i stenen, der kun bliver dybere og dybere. Hadet ulmer og trives i dybet, mens vreden er langt mere overfladisk. Vreden kan komme på et øjeblik og være væk igen kort tid efter.

Så findes der i virkeligheden en sund vrede? Kan vreden retfærdiggøres eller bør den altid bekæmpes? Hvad med den sammenbidte vrede man ser i tour de france-rytternes sammenbidte ansigter på vej op ad bjerget. Eller vreden, vi føler, når vi er vidne til uretfærdighed og undertrykkelse? Den retfærdige harme!

I Matthæusevangeliet er holdningen klar: Vrede er en synd. *Enhver, som bliver vred på sin broder, skal kendes skyldig af domstolen*, siger Jesus, og fortsætter *Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder.*

Det lyder umiddelbart meget godt, men hvad så med Jesus selv, der raserer tempelpladsen. Eller med Paulus, der forfulgte de kristne, før han blev omvendt, og siden kunne skrive om vreden i sit brev til Efeserne: *Bliv blot vrede, men synd ikke.*

Vrede er altså ikke bare vrede, men har en hel underskov af forskellige vredetyper. Vrede er raseri og harme, det er eksplosion og temperament, men hvad så med bitterhed og nag? De har nok mere med hadet at gøre. Og hvad med den rasende voldsmand i nattelivet. Er han ikke mere hadeful en vredladen bilist?

Man taler ikke om vredes-forbrydelser, men om had-forbrydelser. Igen har han ret, den gamle Immanuel Kant. Måske er vreden slet ikke så usund? Så længe den ikke synker ned i os, og bundfælder og bliver til had.

For hvad med den vrede, den vold og fysiske aggression, vi anvender for at stoppe et overfald? Den er selvfølgelig berettiget. Når vi forsvarer den svage med vold og magt? Der findes ikke noget alternativ til kampen for den svages ret, andet end hykleriet, så vreden kan altså være berettiget – eller ligefrem nødvendig. Morens vrede mod den hund, der forsøger at bide hendes barn. Den konstruktive vrede beskytter, den destruktive vrede ødelægger. Vrede findes i sunde varianter, i nødvendige varianter; den vrede, der styrter tyranner og som udfrier de fangne.

Alligevel må vi også holde fast i, at der er noget, som følger efter vreden, noget uundværligt. For når vredens støv har lagt sig, når man har hævet stemmen eller er sprunget i luften som en dæmning, så følger der en tid med tilgivelse. Tilgivelsen af dem, der gjorde én fortræd. Og forsøget på at få tilgivelse fra dem, man lod det gå ud over.

Her må vi ligne Gud, i hvis billede vi er skabt. For hvis Gud kan forbarme sig og tilgive det vrede og sølle og latterlige, rasende menneske, der springer op som en trold af en æske – eller som slår Guds egen søn ihjel af frygt, så kan vi også gøre et forsøg. Tit er forsoningen tættere på, end man aner.

Vi har haft vreden så længe vi har været til. Men der er noget, som går forud for vreden, og noget som følger efter den, og som er lige så stærk. Og er det tilgivelsens og forsoningens magt. Jeg er blevet elsket først, og kun derfor kan jeg elske. Jeg er blevet tilgivet først, og kun derfor kan jeg tilgive.

Og netop derfor kan vi sige: Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Far, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver en sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen